แบบรายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563
ประเด็นที่ 3 สุขภาพกลุ่มวัย
หัวข้อ อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี
เขตสุขภาพที่ 6 จังหวัดจันทบุรี รอบที่ 1/2563

.....

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรม /กอง /ศูนย์วิชาการ)
   หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ศูนย์อนามัยที่ 6 กรมอนามัย
2. วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

2.1 สถานการณ์

สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดจันทบุรี ตั้งแต่ปี 2555 พบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี มีแนวโน้มลดลงจากอัตรา 65.6 เป็น 44.5 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคนในปี 2561 (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2562) และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 (เป้าหมายไม่เกิน 34 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน) พบอัตรา 27.10 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน พบสูงสุดที่อำเภอสอยดาว (อัตรา 5.96 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน) และต่ำสุดที่อำเภอโป่งน้ำร้อน (อัตรา 0.71 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน) ดังแผนภูมิที่ 1 และแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 1 สถานการณ์อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี จังหวัดจันทบุรี ปี 2555 – 2561

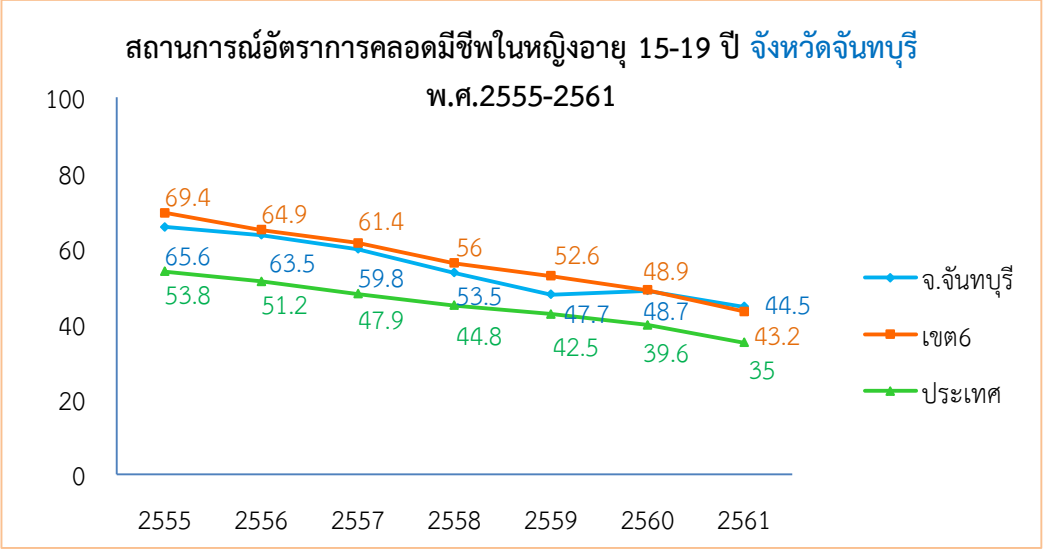

แผนภูมิที่ 2 อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี ปีงบประมาณ 2563 จังหวัดจันทบุรี

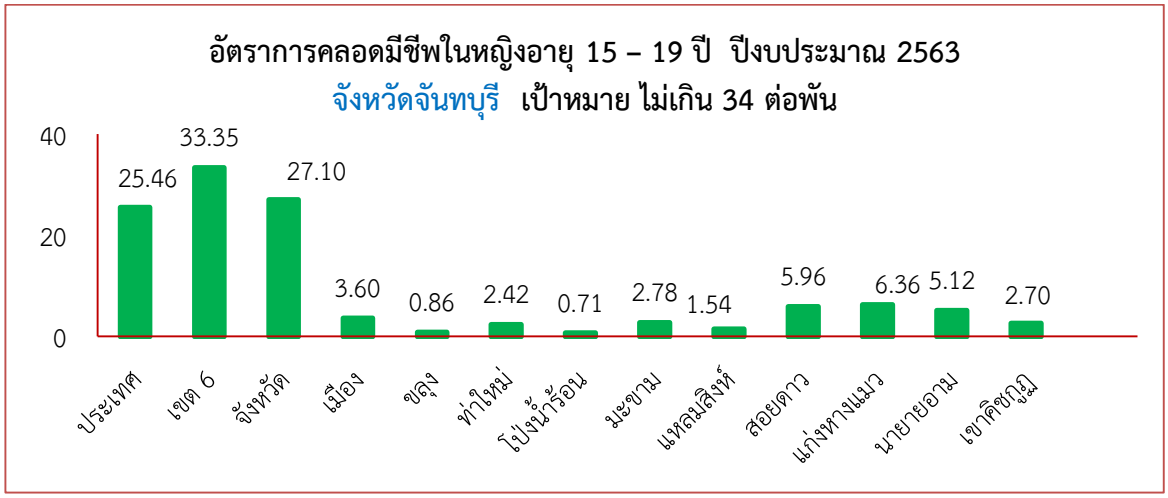

หมายเหตุ : ข้อมูลอัตราการคลอดปีงบประมาณ 2563 ระดับประเทศ เขต และจังหวัดเป็นข้อมูล HDC adjusted และระดับอำเภอเป็นข้อมูล HDC วันที่ 17 มกราคม 2563

การตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี (เป้าหมายไม่เกินร้อยละ 14) ตั้งแต่ปี 2558 มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 18.43 เป็นร้อยละ 16.46 ในปี 2562 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 พบร้อยละ 16 สูงกว่าเป้าหมาย โดยพบ 5 อำเภอที่สูงกว่าเป้าหมาย คือ อำเภอนายายอาม (ร้อยละ 50) อำเภอท่าใหม่ (ร้อยละ 33.33) อำเภอแหลมสิงห์ (ร้อยละ 33.33) อำเภอสอยดาว (ร้อยละ 33.33) และอำเภอเขาคิชกูฏ (ร้อยละ 25) ดังแผนภูมิที่ 3

หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ที่ได้รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ (Modern Methods) หลังคลอดหรือหลังแท้ง (เป้าหมาย>ร้อยละ 80) ตั้งแต่ปี2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 15.43 เป็นร้อยละ 28.32 ในปี 2562 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 ร้อยละ 70.67 ต่ำกว่าเป้าหมาย โดยพบ 4 อำเภอที่ต่ำกว่าเป้าหมาย คือ อำเภอเมือง (ร้อยละ 68.75) อำเภอท่าใหม่ (ร้อยละ 50) อำเภอสอยดาว (ร้อยละ 50) และอำเภอเขาคิชกูฏ (ร้อยละ 50) ดังแผนภูมิที่ 3

ส่วนการได้รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวร (ยาฝังคุมกำเนิด /ห่วงอนามัย) (เป้าหมาย>ร้อยละ 80) ตั้งแต่ปี 2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จากร้อยละ 5.10 เป็นร้อยละ 73.75 ในปี 2562 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 ร้อยละ 73.58 ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย โดยพบ 3 อำเภอที่ต่ำกว่าเป้าหมาย คือ อำเภอเมือง (ร้อยละ 77.27) อำเภอแก่งหางแมว (ร้อยละ 61.54) และอำเภอสอยดาว (ร้อยละ 33.33) ดังแผนภูมิที่ 3

จากการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ผ่านมาของจังหวัดโดยการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นผ่านคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด และคณะกรรมการ MCH B. สร้างการมีส่วนร่วมในระดับอำเภอในการพัฒนาอำเภออนามัยเจริญพันธุ์ และโรงพยาบาลตามมาตรฐานบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น YFHS รวมทั้งมีระบบยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยสำหรับดูแลวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พร้อม จึงทำให้อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15–19 ปีมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีแนวโน้มลดลงแปรผกผันตามมาตรการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำคือ การคุมกำเนิด ซึ่งมุ่งเน้นการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวรที่สูงกว่าเป้าหมายในหลายอำเภอ

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำ การคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ การคุมกำเนิดกึ่งถาวรในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ปีงบประมาณ 2563 จังหวัดจันทบุรี

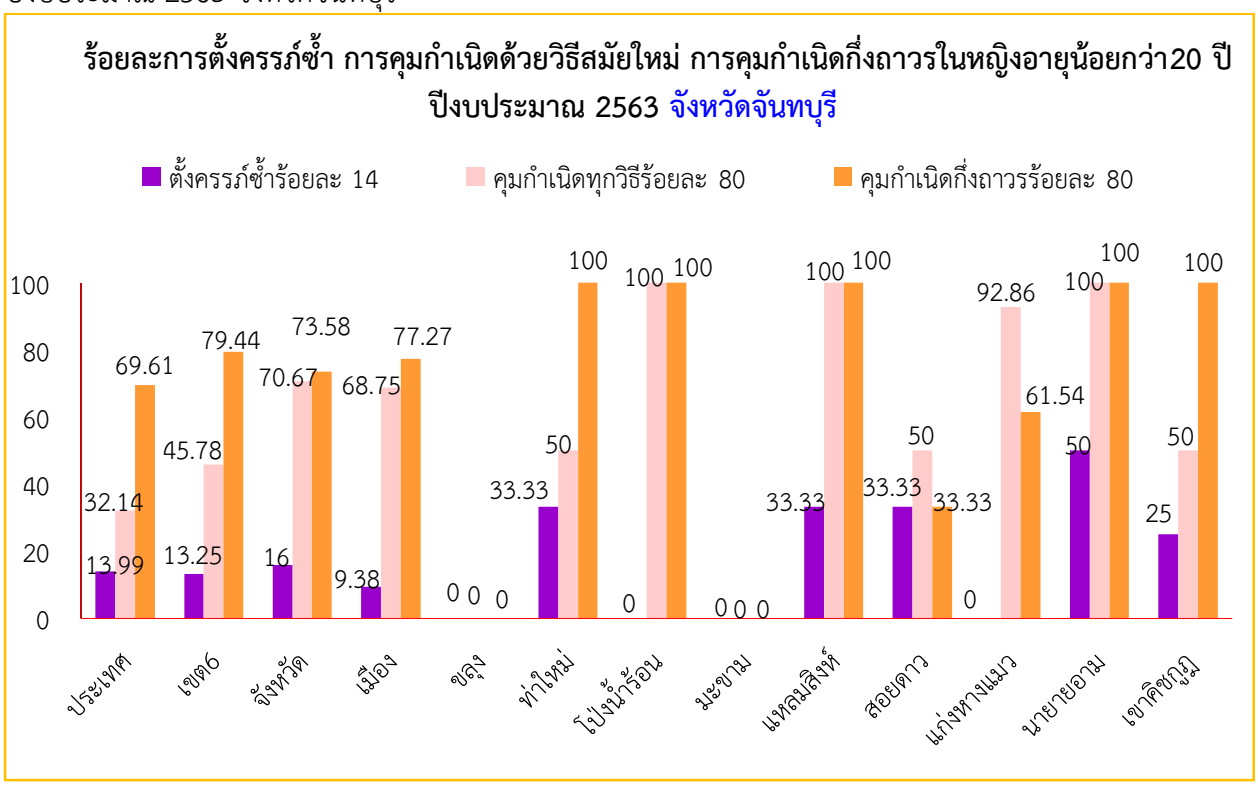

ที่มา : HDC วันที่ 17 มกราคม 2563

2.2 ข้อมูลผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดจันทบุรี ปีงบประมาณ 2563 (ไตรมาสที่ 1)

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการข้อมูล	เมือง	ขลุง	ท่าใหม่	โป่งน้ำร้อน	มะขาม	แหลมสิงห์	สอยดาว	แก่งหางแมว	นายายอาม	เขาคิชกูฏ	ภาพรวมจังหวัด	เขต	ประเทศ
1.	อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน	เป้าหมาย	3,329	1,157	1,652	1,416	720	649	2,012	1,101	782	740	13507	160,179	1,571,113
		ผลงาน	12	1	4	1	2	1	12	7	4	2	46	762	7,205
		อัตรา	3.60	0.86	2.42	0.71	2.78	1.54	5.96	6.36	5.12	2.70	27.1	33.35	25.46
2.	การตั้งครรภ์ซ้ำ ในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี	เป้าหมาย	32	0	6	2	0	3	12	14	2	4	75	1,328	10,857
		ผลงาน	3	0	2	0	0	1	4	0	1	1	12	176	1,519
		ร้อยละ	9.38	0.00	33.33	0.00	0.00	33.33	33.33	0.00	50.00	25.00	16.00	13.25	13.99
3.	ร้อยละของหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปีที่ได้รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ (Methods) หลังคลอดหรือหลังแท้ง	เป้าหมาย	32	0	6	2	0	3	12	14	2	4	75	1,328	10,873
		ผลงาน	22	0	3	2	0	3	6	13	2	2	53	608	3,489
		ร้อยละ	68.75	0.00	50.00	100.00	0.00	100.00	50.00	92.86	100.00	50.00	70.67	45.78	32.14
4.	ร้อยละของหญิงไทยอายุน้อยกว่า 20 ปี หลังคลอดหรือหลังแท้งที่คุมกำเนิดได้รับการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวร (ยาฝังคุมกำเนิด/ห่วงอนามัย)	เป้าหมาย	22	0	3	2	0	3	6	13	2	2	53	608	3,494
		ผลงาน	17	0	3	2	0	3	2	8	2	2	39	483	2,432
		ร้อยละ	77.27	0.00	100.00	100.00	0.00	100.00	33.33	61.54	100.00	100.00	73.58	79.44	69.61

แหล่งข้อมูล : HDC ณ วันที่ 17 มกราคม 2563

2.3 ปัญหา กิจกรรมการแก้ไขปัญหา และผลการดำเนินงาน

ปัญหา /สาเหตุ	แผน /กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า /ผลการดำเนินงาน
1. การขับเคลื่อน พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 เพื่อให้วัยรุ่นได้รับสิทธิต่างๆ ตามพ.ร.บ. ยังไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ วัยรุ่น	1.1 ประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด ครั้งที่ 1	1.1 จังหวัดจันทบุรีมีการประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อขับเคลื่อน พ.ร.บ.ฯ และติดตามการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ รวมทั้งมีการขับเคลื่อนพ.ร.บ.ฯในระดับพื้นที่ทุกอำเภอๆ ละ 1 ตำบล และในวันที่ 19 ธันวาคม 2562 ดำเนินการจัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ 1 /2563 โดยมีการติดตามสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และผลการดำเนินการในระดับพื้นที่
	1.2 การประเมินรับรองมาตรฐานบริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น YFHS เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการของวัยรุ่น และประเมินรับรองมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพื้นที่ ซึ่งในปี 2563 มีการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินรับรองให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น	1.2 จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดอนามัยการเจริญพันธุ์ ในปี 2558 โดยผ่านการประเมินรับรองมาตรฐาน YFHS และ RHD ร้อยละ 100 และในปี 2562 ผ่านการประเมินรับรองซ้ำครบร้อยละ 100 และศูนย์อนามัยที่ 6 จะจัดประชุมพัฒนาทีมประเมินรับรองระดับจังหวัด ในวันที่ 29-31 มกราคม 2563
2. ข้อมูลผลการดำเนินการใน HDC ไม่ครบถ้วนและทันสมัย	2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการใช้โปรแกรม HDC ระดับเขตสุขภาพที่ 6 โดยวิทยากรจากศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสารกระทรวงสาธารณสุข เพื่อแก้ปัญหาของพื้นที่ เช่น เทคนิคการบันทึกข้อมูล Type Area ของประชากร ฯลฯ	2.1 ศูนย์อนามัยที่ 6 ดำเนินการจัดประชุมโดยเชิญผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศและบันทึกข้อมูลเข้าร่วมประชุม เมื่อวันที่ 19 – 21 พฤศจิกายน 2562 โดยพบว่าข้อมูลของจังหวัดมีความครบถ้วนมากขึ้น เช่น อำเภอเมือง เป็นต้น
	2.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาฐานข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์และการแท้งในวัยรุ่น เขตสุขภาพที่ 6 เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงาน และนำเสนอ	2.2 ศูนย์อนามัยที่ 6 ร่วมกับจังหวัดจันทบุรีในการพัฒนาฐานข้อมูลเฝ้าระวังการตั้งครรภ์และการแท้งในวัยรุ่น โดยเก็บข้อมูลใน Google

ปัญหา /สาเหตุ	แผน /กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า /ผลการดำเนินงาน
	ผลการเฝ้าระวังในการประชุมคณะอนุกรรมการฯ	Form และดึงข้อมูลจาก 43 แฟ้ม โดยดำเนินการทดลองใช้และปรับปรุงเครื่องมือ ในเดือนพฤศจิกายน 2562–มกราคม 2563 และจะดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์–กันยายน 2563
3. การคุมกำเนิดค่อนข้างน้อยในบางอำเภอ	3.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาพยาบาลวิชาชีพในการฝังยาคุมกำเนิดและให้คำปรึกษา เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการคุมกำเนิดในรพ.สต.ที่มีความพร้อมในการจัดบริการ ซึ่งศูนย์อนามัยที่ 6 ได้สอบถามความต้องการโดยการจัดประชุมถอดบทเรียนพยาบาลที่ให้บริการฝังยาคุมกำเนิดในปีงบประมาณ 2562 3.2 นิเทศ ติดตามการดำเนินงานรายอำเภอ	3.1 ศูนย์อนามัยที่ 6 อยู่ระหว่างเตรียมการจัดประชุมในวันที่ 4-7 กุมภาพันธ์ 2563 โดยใช้หลักสูตรของกรมอนามัย และขอหน่วยคะแนน CNEU จากสภาการพยาบาล

3. นวัตกรรม/ตัวอย่างที่ดี (ถ้ามี)

-

4. ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

4.1 สำหรับพื้นที่

4.1.1 ขับเคลื่อน พ.ร.บ. และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสู่ระดับพื้นที่ ผ่านคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอหรือคณะกรรมการอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วนตาม พ.ร.บ.ฯ

4.1.2 ขยายพื้นที่ดำเนินการใช้พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559

4.1.3 ติดตามผลการบันทึกข้อมูล 43 แฟ้มของแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนา ปรับปรุงความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูล

4.2 สำหรับส่วนกลาง

4.2.1 การสนับสนุนข้อมูล /สื่อที่ทันสมัยในการดำเนินการของพื้นที่

4.2.2 การขับเคลื่อน พ.ร.บ. และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับประเทศสู่ระดับเขตสุขภาพ

ผู้รายงาน : นางสาวภูริภัคพ์ พรหมมินทร์
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
วัน/เดือน/ปี : 23 มกราคม 2563
โทร : 084-0198740
E-mail : Phuri.po9@gmail.com
ผู้ตรวจรายงาน : นางยุพา ชัยเพ็ชร
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านโภชนาการ)
วัน/เดือน/ปี 23 มกราคม 2563
โทร : 094-4794115
E-mail : yupha_dang@hotmail.com